

Teervervangers

Het is inmiddels al weer twee decennia geleden dat koolteer en carbolineum in Nederland werden verboden. Vervolgens werden voor molens geschikte teervervangers gezocht. Er zijn meer dan 20 teervervangers in omloop bij molens in Noord-Holland. In de praktijk vallen deze teervervangers vaak tegen. Een werkgroep van de Molenfederatie heeft dit op een rijtje gezet. Op basis van de bevindingen van vrijwilligers hebben wij een vergelijkend overzicht van zo'n 20 teervervangers opgesteld, waarbij een splitsing is gemaakt tussen hout en ijzer.

Hout met oude teerlagen

Verfijn houtteer, *Stockholmer teer* en *Abozonol houtcoat zwart* hechten beter op hout met oude teerlagen. Verfijn houtteer is gemakkelijker verwerkbaar, toont zwarter en droogt sneller dan Stockholmer teer. Stockholmer teer past goed bij de historische uitstraling van de houten weeg bij molens, maar dit product is lastig verwerkbaar: pas bij temperaturen van 20°C of hoger. Voorts droogt Stockholmer teer trager en het geeft langer af. Dat is niet handig voor molens waar veel bezoekers komen wegens vlekken op kleding.

Roeden

Het ligt bij roeden anders. Onze voorlopige indruk is dat *Brantho Korrux* en *Sigma* verproducten (S2U primers voor gronden, S2U gloss voor aflakken en zinkcoats voor het weren van roest) beter passen bij roeden. Deze producten worden al langer in de scheepvaart en offshore gebruikt. Er zijn meer maritieme coatings verkrijgbaar; ook van Sikkens. Poland (Oterleek) heeft deze Sigma producten recent voor roeden van een aantal molens geïntroduceerd. De voorbehandeling van de ondergrond van de roeden vereist meer zorg. De roeden worden eerst gereinigd met hoge drukspuiten met bijna kokend water. Daarna roest verwijderen, schuren en (kale plekken) in de staalgrondverf zetten. Dat wordt afgerond met een zwarte lak. De eerste indrukken zijn bemoedigd, maar na 5 jaar praktijkervaring kunnen we het eindresultaat beter beoordelen.

Weidemolentjes

Cor Bus van Windkracht Services en de molenploeg van De Poelboerderij hebben goede ervaringen opgedaan met *Tarvarnish* bij houten weidemolentjes, bij zowel houten als ijzeren onderdelen. Tarvarnish bevalt beter dan Stockholmer teer. Gebruiksgemak en zwarte kleur worden als voordelen genoemd. Hun ervaringen met ecoleum zijn slecht. Ook Tarvarnish wordt al langer in de scheepvaart gebruikt. Tarvarnish hecht op oude teerlagen. Daarom verwachten wij dat Tarvarnish ook zal bevallen bij molens.

Duurzaam

Teervervangers zijn milieuvriendelijker, maar zij kunnen nog niet tippen aan koolteer en carbolineum. De meeste teervervangers kunnen niet direct op oude teerlagen worden aangebracht of bladderen af. Verkleuring is een euvel dat vaak voorkomt. De ondergrond moet aan hogere eisen voldoen (dus hogere onderhoudskosten). De houten vijzels van de poldermolens in de Schermer ondervinden last van zwammen. Koolteer en carbolineum waren uitstekende conserveringsmiddelen; zij blijven in dit opzicht duurzaam. Het behoud van erfgoed in Nederland is gebaat bij een pragmatische benadering.

Willem Rol, febr. 2017